Xejriet Rettoriċi f' *Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri*

Student:
Stephеon Camilleri

Tutur:
Prof. Arnold Cassola

1. Daħla

Fi żmien maħkum mill-qilla politika tas-sebgħinijiet u t-tmeninijiet f'Malta, kien jenħtieġ li l-irjus taż-żewġ partiti ewlenin Maltin iwasslu l-ideoloġija tagħhom permezz ta' diskorsi pubbliċi mirquma b'teknika u mekkaniżmi rettoriċi bl-għan li jipperswadu lis-semmiegħa. *Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri* huwa turija ta' korla nazzjonali f'soċjetà li taf biss blu jew aħmar. L-awtur jittrasmetti dan l-antagoniżmu f'ambjent distopiku b'personaġġi li jinsabu f'taqtigħa eżistenzjali kif ukoll f'kunflitti mal-karattri superjuri tagħhom. L-għan tiegħi hu li nistħarreġ ix-xejriet rettoriċi ta' dawn il-personaġġi kif jixirfu fl-attitudnijiet, l-imġiba u d-diskorsi tagħhom, b'ħarsa aktar fil-fond lejn il-protagonista tar-rumanz, Karlu Manju. Saħħaħt l-analiżi tiegħi b'referenzi għal xogħlijiet Klassiċi ta' filosfi differenti; fosthom Aristotli, Ċiċerun u Djoġene b'referenza għal studji aktar riċenti dwarhom.

2. Elementi Alluživi f'*Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri*

Kif stqarr Friggieri fid-*Dizzjunarju ta' Termini Letterarji*, l-*allużjoni* hija "riferiment għal persuna, idea jew ħaġa magħrufa" (Friggieri, s.v. allużjoni). L-awtur jinqeda b'din it-teknika rettorika biex jistabilixxi l-ideoloġija, it-twemmin u l-atmosfera tal-karattri ewlenin tar-rumanz. Dan għaliex, diskors ta' figura politika huwa msawwar minn ideoloġiji li jħaddan il-partit li jagħmel parti minnu l-kelliem u għalhekk is-semmiegħ jistenna naħa politika jew ideoloġija partikolari fid-diskors tal-oratur. Mill-banda l-oħra, il-qarrej tar-rumanz ma jistax jippresupponi l-għanijiet u l-ħsibijiet ta' personaġġi li qatt ma eżistew minkejja l-element ta' intertestwalità misjub fihom. Minħabba f'hekk, l-awtur jalludi għall-filosofija ta' Djoġene, iċ-Ċiniżmu. L-awtur jibni l-karattru ta' Karlu Manju f'wieħed li jħaddan il-filosofija tal-bniedem ċiniku u għalhekk jiddistingwih mill-bqija tas-soċjetà, kif tidher fir-rumanz. Analiżi xierqa ta' Karlu Manju twassal biex wieħed jagħraf ċerti paraguni u riferimenti storiċi lejn Djoġene u l-ħajja tiegħu skont il-bijografija *Lives and Opinions of Eminent Philosophers* tal-filosfu Grieg, Laertius. Il-paraguni li joħorġu bejn il-protagonist tar-rumanz u Djoġene jimmotivaw l-idea ta' kunflitt li toħroġ mill-pessimiżmu taċ-Ċiniżmu.

Il-ksur tal-valuri ewlenin tal-ħajja u ċ-ċaħda tad-drawwiet tas-soċjetà jikkaratterizzaw lil Karlu Manju bħala l-bniedem singulari, il-wieħed f'soċjetà oppressa u l-għarib f'pajjiżu stess. Dawn il-karatteristiċi ribellużi u ċiniċi tal-protagonist huma stqarrija favur l-antierojiżmu tiegħu. Għalkemm l-awtur jalludi għal Djoġene fil-mod ta' għajxien u twemmin tal-karattru ewlieni tar-rumanz, kien jeħtieġ li jifred il-karatteristiċi l-aktar grotteski tal-filosfu minn Karlu Manju. Minħabba f'hekk, l-allużjoni ta' Djoġene hija mifruda f'żewġ entitajiet: il-protesta intellettwali u l-aġir annimalesk. Fil-fatt, Karlu Manju jiret l-ideoloġija tal-bniedem Ċiniku filwaqt li l-aġir primittiv jirtu l-kelb tiegħu, Ċerbru. Din l-għażla hija essenzjali għax l-allużjoni tintuża biex tagħti prominenza lis-suġġett mingħajr ma ġġiegħel lill-udjenza titlef l-iskop prinċipali tal-argument. F'każ li l-karatteristiċi annimaleski wirithom Karlu Manju l-iskop tal-allużjoni seta' jkun ta' ħsara għall-karattru tal-protagonist.

Hershinow jistqarr li l-aġir ta' Djoġene kien nissel kemm ammirazzjoni kif ukoll kritika minn soċjetà li tqażżitu (807). Dawn is-sentimenti jħosshom ukoll Karlu Manju, meta jħabbatha mal-kritika tal-kbarat filwaqt li jiġbor warajh individwi li emmnu fir-rettorika tiegħu. Huwa rilevanti

l-fatt li għalkemm Karlu mhuwiex annimalesk għall-aħħar, ċerti manjieri tiegħu jirithom f'forma differenti u elevata. Filwaqt li Djoġene kien jobżoq lil dawk li kienu juruh stmerrija, l-istess il-protagonist jitfa' lil dawk li jmaqdruh f'pożizzjonijiet skomdi u goffi billi jegħlibhom bl-orazzjoni u l-mod rettoriku tiegħu għax in-nies mhumiex kapaċi jlaħħqu ma' ħsbijietu. Il-beżqa ta' Karlu hija waħda ta' stil għoli, għax mhix waħda li tħammeġ u ddellek iżda waħda li ġġiegħlek taħseb, tistaqsi u tfittex għal tweġibiet f'sistema fejn kollox huwa aċċettat b'għajnejn magħluqa.

L-allużjoni tinsab ukoll fil-mod kif it-tfal tal-ispettur jitgħallmu jew jaddottaw it-tagħlim ta' Karlu Manju. L-ispettur huwa personaġġ b'fatturi Makjavelliċi għax jimponi fuq il-wieħed li jesprimi d-dritt tal-espressjoni jew li jiddubita mir-regoli staġnati u fissi. Bħal Djoġene, Karlu Manju fiżikament isib ruħu priġunier wara li jintbagħat f'ċella mill-ispettur, iżda xorta waħda ma jonqosx milli jesprimi l-forza tiegħu permezz tal-ideat. Bħalma Djoġene ħa ħsieb jgħallem it-tfal tas-sid tiegħu, l-istess Karlu Manju, għalkemm mhux b'mod dirett, jinfluwenza lit-tfal tal-ispettur hekk kif it-tfal tiegħu jaddottaw il-ħsieb elevat ta' Karlu Manju, tant li jmorru kontra l-indottrinazzjoni ta' missierhom.

Friggieri jalludi wkoll għaż-żjara li għamel Alessandru l-Kbir lil Djoġene. Għal darb'oħra, f'dan l-episodju naraw element allużiv fid-differenza tal-ġerarkija soċjali bejniethom li hija riflessa wkoll f'Karlu Manju u l-kumplament tal-personaġġi mexxejja. Iż-żjara li għamel Alessandru kienet waħda mimlija b'ironija li tirrifletti d-djalogi ta' bejn Karlu Manju u l-personaġġi mexxejja bħall-ispettur, l-onorevoli Rodomonte u l-kuntistabbli. F'*Lives and Opinions of Eminent Philosophers*, Laertius jirrakkonta l-episodju ta' bejn Djoġene u Alessandru l-Kbir. F'din il-ġrajja, Alessandru jistqarr ma' Djoġene li, li kieku kellu jitwieled bħala bniedem ieħor, kien jixtieq ikun Djoġene. Mill-banda l-oħra, b'ton kemxejn ironiku Djoġene sostna li, li kieku kellu jitwieled bħala bniedem ieħor, xorta waħda xtaq li jkun Djoġene. Il-punt prinċipali tal-avveniment imsemmi bejn Djoġene u Alessandru l-Kbir huwa l-apprezzament li juri dak li jmexxi lejn il-persuna inferjuri. Fir-rumanz *Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri*, Friggieri jalludi għal dan l-episodju permezz ta' Karlu Manju, li bil-kapaċità oratorja tiegħu jinfluwenza lin-nies ta' madwaru. Saħansitra, l-istess karattri li jaqfluh f'ċella jaslu biex japprezzaw il-filosofija u l-ideoloġija ta' Karlu Manju u jispiċċaw jissieħbu miegħu.

3. Riflessi Aristoteliċi

Għal Aristotli, ir-rettorika tifrex il-funzjoni tal-persważjoni f'oqsma differenti b'mod inġenerali (Kennedy 38). F'*Rhetoric,* Aristotli jistħarreġ tliet *pisteis* ewlenin; l-*ethos*, il-*pathos* u l-*logos*. Fid-diskorsi pubbliċi u d-djalogi ta' bejn il-personaġġi tar-rumanz, dawn it-tliet modi ta' persważjoni huma applikati skont l-esiġenza tal-karattru.

Ngħidu aħna, minħabba l-pożizzjoni antierojka ta' Karlu Manju fis-soċjetà, il-protagonista għandu l-ħtieġa li jsaħħaħ il-kredibilità tiegħu minħabba l-qagħda ħażina li tinsab fiha. Għal din ir-raġuni, l-*ethos* ta' Karlu Manju huwa dgħajjef u b'hekk fid-diskorsi tiegħu jeħtieġ li jsaħħaħ u jeleva l-prestiġju tal-karattru tiegħu biex in-nies jisimgħuh. Il-fraġilità tal-karattru ta' Karlu Manju f'għajn l-udjenza hija prodott tal-element Ċiniku li jaħkem il-karattru tiegħu. Dan għaliex, it-twemmin Ċiniku ta' Karlu Manju jifirdu mill-kollettività u mis-sens ta' komunità. Minħabba f'hekk il-protagonist mhux dejjem jirnexxilu jipperswadi jew jikkonvinċi lill-udjenza minnufih, għax tiddubita hi mill-kredibilità tiegħu.

Xhieda ta' dan huwa l-ewwel diskors pubbliku li Karlu Manju jagħmel quddiem udjenza ta' folla partiġġjana li tinġabar madwaru wara li jlissen diskors politiku. Mill-ewwel reazzjonijiet, l-udjenza turi li ma tiffavorihx u mill-bidu tibda tiddubita mill-kredibilità tiegħu. Din l-inċertezza tidher mill-mistoqsija immedjata li bdiet tidwi minn fuq fomm ir-raħlin li nġemgħu madwaru, "Ta' liema partit hu dan?" (Friggieri, *Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri* 84). B'mod immedjat, Karlu Manju jindirizza lill-ġemgħa b'mistoqsija rettorika u jsejħilhom tfal. Għalkemm dan jista' jidher bħala insult jew tgħajjira, Karlu Manju jokkupa rwol ta' missier li qiegħed jindirizza lit-tfal tiegħu f'waqtiet ta' ċanfir. Dan ma jagħmlux b'sens ta' superjorità iżda jagħmlu bi skop li jikseb l-irwol ta' għalliem u b'hekk isaħħaħ il-kredibilità tiegħu u fl-istess waqt iħeġġeġ lin-nies jisimgħu d-diskors. Permezz tar-rwol didattiku tiegħu, Karlu Manju jqanqal dubju dwar l-ethos tal-mexxejja tal-partiti tagħhom u dan idgħajjef il-fiduċja tas-soċjetà fil-mexxejja tagħha. Barra minn hekk, fir-rettorika tiegħu, Karlu Manju jtaffi s-saħħa tal-karattru tal-mexxejja billi joħroġ distinzjoni bejn is-soċjetà bħala poplu wieħed u l-kbarat bħala mexxejja Makjavelliċi. Dan jiksbu billi jindirizza lill-udjenza fit-tieni persuna, 'intom', filwaqt li jirreferi għall-kbarat u l-karattri mexxejja fit-tielet persuna, 'huma'.

L-awtorità tal-protagonist tieħu xejra oħra aktar 'il quddiem fid-diskors

tiegħu billi jistqarr li ma jagħmilx parti mill-partit tal-kotra iżda qiegħed jitkellem f'isimhom bħala poplu wieħed magħqud. Dan id-diskors iwassal biex jeskludi 'l-kbarat u fl-istess waqt jgħaqqad lilu nnifsu magħhom. Biex jilħaq livell għoli ta' kredibilità, Karlu Manju jintefa' f'moviment awtorevoli billi jitla' għal-livell ta' għalliem iżda jerġa' jinżel għal-livell komuni tal-kotra. Apparti l-kredibilità, Karlu Manju juri li l-għan tiegħu huwa li jikseb il-verità u mhux li jqarraq bin-nies ta' quddiemu.

L-oratur ma jirnexxilux jipperswadi 'l-kotra, u minn barra jidher li ħareġ tellief. Madankollu, dan id-diskors qawwi nibbet id-dubju fl-imħuħ tal-folla minħabba li kien diskors imsawwar b'teknika rettorika. Saħansitra, il-ħila rettorika tad-diskors pubbliku jaffermaha Indrì, wieħed mill-klikka, li ammetta l-impatt qawwi li ħalla d-diskors tiegħu fuq in-nies.

F'diskors pubbliku, l-oratur għandu l-ħtieġa li jqanqal l-emozzjonijiet mill-udjenza tiegħu. Dan il-fattur rettoriku jagħti element psikoloġiku lill-pathos għax l-individwu li jipperswadi jrid jiżen l-istat emottiv tal-udjenza jew "l-intelliġenza emozzjonali" tagħha (Ulku 192). Fir-rumanz mistħarreġ, il-karattri mexxejja jqanqlu element ta' biża' biex jinfluwenzaw u jipperswadu l-udjenza tagħhom. Huma konxji tal-kundizzjoni antidemokratika tas-soċjetà tagħhom u għalhekk jilagħbu l-logħba tal-uniformijiet biex jimponu r-rettorika tagħhom fuq ħaddieħor. Permezz ta' dawn l-appelli, il-karattri mexxejja jippruvaw inisslu ansjetà fil-protagonist. L-ansjetà hija waħda minn tliet emozzjonijiet prinċipali u sservi ta' iperonimu għal emozzjonijiet bħall-biża' u l-inkwiet (Stucki u Sager 379). Madankollu, is-suċċess rettoriku fit-tqanqil ta' dawn l-emozzjonijiet jiddependi mill-udjenza kif ukoll mill-ethos tal-kelliem (Perloff 387). Barra minn hekk, il-kapaċità li wieħed ma jiġix influwenzat mit-theddid tal-kelliem hija xhieda ta' kunfidenza għolja (Ulku 197). Din il-kunfidenza tidher fil-karattru tal-protagonist fil-mod ta' kif jaġixxi meta jsib ruħu f'kunflitt mal-karattri mexxejja. Ngħidu aħna, fir-rumanz ta' Friggieri, il-kuntistabbli jappella għall-emozzjoni tal-protagonist billi jipprova jqanqal biża' fih permezz tat-theddid li se jieħdu l-għassa (133). It-theddida tal-kuntistabbli tingħad biex irażżan it-tmaqdir ta' Karlu Manju fil-konfront tal-kbarat. Madankollu, it-tentattiv tiegħu ma jirnexxix. Din ir-relazzjoni iebsa ta' theddid bejn il-protagonist u l-mexxejja hija rikorrenti fir-rumanz. Hija evidenti wkoll bejn il-karattri mexxejja stess, bħal ngħidu aħna il-konfront bejn is-sur Tigellino u l-onorevoli Rodomonte kkaratterizzat minn teatralità esaġerata fit-tlestija tar-rapport. Ironikament, huma dawn

il-karattri li jintimidaw ruħhom fil-konfront tas-superjuri tagħhom.

Il-mekkaniżmu tal-logos huwa meqjus bħala l-aktar mekkaniżmu li jġorr kwalitajiet ta' utilità minħabba li l-kelliem ikun qiegħed jippreżenta argumenti bbażati fuq ir-raġuni, l-evidenza u provi empiriċi (Gottweis 243). Huwa l-ogħla mekkaniżmu ta' persważjoni għax jinqeda l-aktar fuq l-abbiltajiet intellettwali tal-kelliem u s-semmiegħ (Wròbel 409). Dan il-mekkaniżmu jidher b'mod ċar fl-ittra li Karlu Manju jibgħat lill-Parlament. Fil-fatt, huwa jsostni li l-argumenti tiegħu huma bbażati fuq il-preżent li ra, għex u esperjenza bħala ċittadin komuni. Barra minn hekk, jirrifjuta milli jirreferi għall-imgħoddi u l-ġejjieni għax jistqarr li mhuwiex "storiku" u lanqas "profeta" (Friggieri, *Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri* 245). F'din id-daħla, il-kelliem qiegħed jirriġetta l-implikazzjoni li d-diskors tiegħu huwa biss ipoteżi ta' soċjetà ideali mingħajr evidenza empirika, anzi jistqarr li l-argumenti tiegħu huma mlaħħmin mit-tiġrib personali tiegħu. Madankollu, xejra li xxekkel l-insistenza tal-logos fl-argumenti ta' Karlu Manju hija l-użu kontinwu ta' diskors metaforiku. Dan għaliex, biex Karlu Manju jipperswadi 'l-udjenza, kellu l-ħtieġa li jistabilixxi l-karattru tiegħu kif ukoll li jqanqal lis-semmiegħa.

4. Paraguni rettoriċi u d-diskorsi ta' Ċiċerun

Bħal Aristotli, Ċiċerun jappella għat-tliet appelli ta' persważjoni, l-*ethos*, il-*pathos* u l-*logos*. Minkejja l-użu tal-istess terminoloġija, Ċiċerun jagħti xejriet aktar kumplessi lit-tliet *pisteis* li jirriflettu d-diskorsi ta' Karlu Manju.

Għal Ċiċerun, biex il-karattru tal-kelliem ikun wieħed awtorevoli u konvinċenti jenħtieġ li dan joħroġ kemm mill-kapaċità tal-oratorija tal-kelliem kif ukoll minn aspetti esterni bħal dawk morali u soċjali (Kapust u Schwarze 101). Ngħidu aħna, il-karattri mexxejja għandhom titli li jelevawhom mill-bqija tal-poplu għax għandhom konnotazzjonijiet ta' prestiġju u superjorità. Pereżempju, Rodomonte, Petronio u Seiano huma l-onorevoli, Tigellino huwa s-sur, u dak li jagħti l-ordnijiet lill-pulizija huwa l-ispettur. Mill-banda l-oħra, Karlu Manju huwa bniedem sempliċi. Huwa bniedem 'komuni' f'għajn is-soċjetà u minħabba f'hekk il-karattru tiegħu ma jagħtihx id-dritt li jinstema' bħall-karattri mexxejja. Barra minn hekk, mhuwiex magħruf mas-soċjetà u wisq anqas konformi mal-valuri soċjali tagħha b'konsegwenza li tixxekkel il-possibbiltà li l-protagonist jinstema' u jipperswadi għax il-poplu ma jistax jirrelata miegħu. Minħabba dan in-nuqqas, Karlu Manju ma jiksibx rebħa rettorika fl-ewwel diskors pubbliku tiegħu.

Il-karattru tal-oratur huwa importanti biex jiġi mismugħ. Madankollu, Ċiċerun jisħaq li biex il-kelliem pubbliku jipperswadi jinħtieġ li hu stess iħoss l-emozzjonijiet u s-sensazzjonijiet li qiegħed jipprova jqanqal fl-udjenza tiegħu (Kapust u Schwarze 103). Din l-istqarrija turi li Ċiċerun iqabbel it-teknika tal-*pathos* mat-tisħiħ tal-*ethos*, jiġifieri l-emozzjoni mal-karattru personali tal-kelliem. F'*On the Ideal Orator*, Ċiċerun isostni li s-semmiegħ ma jistax jiġi mqanqal mir-rettorika tal-oratur jekk l-oratur stess ma jħossx l-istess emozzjonijiet li jrid iqanqal fil-kelliema tiegħu. Saħansitra, jenħtieġ li d-diskors jingħad b'emozzjoni profonda, ġenwina u passjonali. Dan il-livell għoli u emottiv huwa preżenti fir-rettorika ta' Karlu Manju. Dun Benjamin stess iħoss il-passjoni tal-kelliem u jieħu gost jisimgħu, iżda l-pożizzjoni tiegħu ta' ekkleżjastiku twasslu biex ma jiħux pożizzjoni attiva minkejja din il-ġibda lejn dan is-sentiment sovversiv. Biss hu jistqarr li kliem Karlu Manju "fih iż-żerriegħa ta' rivoluzzjoni" mibni fuq "il-blat ta' rieda sħiħa u mhux fuq l-opportuniżmu" (Friggieri, *Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri* 75). Din il-kwotazzjoni turi li Dun Benjamin tqanqal mill-onestà tal-oratur għax ħass element ġenwin u profond fid-diskors tiegħu. Saħansitra, il-ħsibijiet passjonali tal-protagonist ma jżommux lil Karlu Manju milli jsikket lilu nnifsu u kliemu jibda joħroġ bħal "ġelgul ilma" (83).

Fir-rumanz, Karlu Manju jaddotta t-tekniki rettoriċi li ħaddem Ċiċerun f'*L-Ewwel Diskors Katilinjan*. Dan id-diskors huwa mżewwaq bil-kunċett tar-rettorika tat-terrur. Ċiċerun inqeda b'din ir-rettorika biex jikxef il-konfoffa ta' Katilina kontra l-gvern Ruman (Potter 146). Huwa saħħaħ id-diskors tiegħu b'erba' prinċipji ewlenin, skont il-kategorizzazzjoni ta' Zarefsky.

L-ewwel prinċipju huwa magħruf bħala l-framing, jiġifieri t-tqabbil bejn attakk jew tip ta' vjolenza li saret ma' attakk storiku. Fid-diskors tiegħu, il-protagonist jagħmel referenza għal popli jew imperi differenti mqabbla mal-mexxejja ta' żmienu. Dan jagħmlu bħala stqarrija li turi li l-ħżunija u l-ħruxija li imponew il-ħakkiema preċedenti kienu se jiġu ripetuti mill-mexxejja ta' fuqu u tas-soċjetà ta' żmienu. Bħalma Ċiċerun iqabbel lil Katilina ma' C. Gracchus u l-bqija, Karlu Manju jqabbel 'l-onorevoli mal-Kavallieri u l-Gvernaturi li ħakmu lil Malta fiż-żminijiet ta' qabel. Permezz ta' din it-teknika, Karlu Manju jagħti xejriet imperjali lill-mexxejja 'demokratiċi' tal-poplu Malti bl-għan li jtebba' l-karattru ta' dawk li jmexxu. Teknika oħra fir-rettorika tar-rumanz ta' Friggieri li tidwi r-rettorika Ċiċeronjana hija s-sitwazzjoni

tal-*Manichean*. Din tidher fl-abbiltà tal-protagonist li jagħraf żewġ forzi antitetiċi; ir-rieda tajba tiegħu kontra l-vizzju tal-gvern. L-ambjent duwali ta' Ċiċerun huwa miksub bl-istess approċċ li jieħu Karlu Manju fl-ittra li kien bagħat għax jagħmel enfażi fuq il-kospirazzjoni tal-gvern li qiegħed iniżżel lis-soċjetà f'post baxx ta' sudditanza. Karlu Manju jibda b'ton assertiv ta' indirizz li jqanqal sens ta' ġudizzju mill-kelliem għal fuq is-semmiegħ. Barra minn hekk, l-element stilistiku ta' Ċiċerun huwa rifless fl-użu tal-ewwel persuna kontra t-tieni persuna. Ngħidu aħna, "il-gżira xiħa tagħkom" f'kunflitt mal-"gżira żagħżugħa tagħna" (Friggieri, *Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri* 245). Saħansitra, Karlu Manju jikteb l-ewwel u t-tieni persuna plural "(aħna)" u "(intom)" fil-parentesi biex jenfasizza d-dikotomija ta' bejniethom (246). Huwa jagħlaq id-diskors bl-istqarrija "intom m'intomx aħna" (252). Permezz ta' din it-teknika, Karlu Manju joħroġ l-effett ta' żewġ entitajiet opposti mingħajr lok għal pożizzjoni medja jew newtrali. B'kuntrast mar-rettorika ta' Ċiċerun f'*L-Ewwel diskors Katilinjan*, il-protagonist tar-rumanz ta' Friggieri ma jappellax għall-qawwa divina fid-diskors pubbliku jew fl-ittra indirizzata lill-parlament. Waħda mir-raġunijiet għal din l-għażla hija l-istil tal-protagonist ribell u mnikket tar-rumanz modern li jirrifletti l-ħakma tal-ekkleżjastiċi fuq is-soċjetà Maltija (Azzopardi 37). Il-protagonist tar-rumanz jaspira għal Malta li mhix maħnuqa mill-ħakma politika u reliġjuża u jasal biex jirribella kontriha (37). Barra minn hekk, ir-rumanz modern huwa kkaratterizzat minn kultura sekulari li tissostitwixxi d-dominanza reliġjuża misjuba fir-rumanzi storiċi (Sambrooke 2017). L-aħħar prinċipju jinsisti fuq il-pass li jmiss, fuq dak li għandu jseħħ, jiġifieri kif il-poplu għandu jirreaġixxi. Fil-fatt, matul l-ittra l-protagonist jinsisti fuq dak li għandu jsir wara li kixef il-ħżunija u l-attitudni dittatorjali li l-gvern impona fuq il-poplu. B'mod sempliċi, konċiż u dirett, Karlu Manju jistqarr li l-kbarat għandhom iwarrbu bħala turija ta' sfiduċja fil-gvern imperjali tagħhom.

5. Konklużjoni

Bosta fatturi u problemi politiċi, soċjali u reliġjużi huma mistħarrġa f'*Fil-Parlament ma Jikbrux Fjuri*. Madankollu, hija l-ħila u l-kapaċità rettorika tal-protagonist li jqegħduh f'pożizzjoni li jattakka u jegħleb is-saram li jaħkem u joħnoq is-soċjetà ta' madwaru. L-utilità tal-element alluživ tal-karattri kemm minuri kif ukoll maġġuri, għen biex iperreċ l-ideoloġiji mistura, speċjalment tal-personaġġi li jokkupaw l-ogħla postijiet fil-ġerarkija tas-soċjetà tagħhom.

Ħarsa lejn il-fatturi esterni tar-rumanz modern urew kif is-singularità tal-individwu serviet ta' xkiel għall-protagonist antieroj li kellu l-għan li jipperswadi udjenza li ddubitat mill-*ethos* tiegħu. Evalwazzjoni tal-livell intellettwali tal-udjenza wasslet għall-konklużjoni li t-tqanqil tal-emozzjonijiet tal-udjenza (*pathos*), flimkien mal-karattru popolari u b'saħħtu (*ethos*) tal-kelliem, kienu bżonnjużi biex jintlaħaq l-għan ewlieni tar-rettorika, jiġifieri l-persważjoni.

Biblijografija

Azzopardi, Carmel. *In-Narrattiva: Xejriet Ewlenin Tal-Protagonista*, 1992.

Demirdogen, Ulku. "The Roots of Research in (Political) Persuasion: Ethos, Pathos, Logos and the Yale Studies of Persuasive Communications." *International Journal of Social Inquiry*, vol. 3, nru 1, 2010, p. 189.

"Diogenes Laertius, *Lives and Opinions of Eminent Philosophers* R.D. Hicks, Ed." Diogenes Laertius, Lives of Eminent Philosophers, BOOK VI, Chapter 2. DIOGENES (404-323 B.C.),

www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0258%3Abook%3D6%3Achapter%3D2.

Friggieri, Oliver. *Dizzjunarju ta' Termini Letterarji*. Klabb Kotba Maltin, 2010.

---. *Fil-Parlament Ma Jikbrux Fjuri*. Mireva Publications, 2003.

Gottweis, Herbert. "17 Rhetoric in Policy Making: Between Logos, Ethos, and Pathos." Gottweis, Herbett. *Handbook of public policy analysis*, 2007, pp. 237.

Hershinow, David. "Diogenes the Cynic and Shakespeare's Bitter Fool: The Politics and Aesthetics of Free Speech." *Criticism: A Quarterly for Literature and the Arts*, vol. 56, nru 4, 2014, pp. 807-835.

Kapust, D., u Schwarze, M (2016). The rhetoric of sincerity: Cicero and smith on propriety and political context. *American Political Science Review*, 110(1), 100-111.

Kennedy, George A. *Aristotle*. It-2ni ed., Oxford University Press, 2007, pp. 37- 156.

Perloff, Richard M. *The Dynamics of Persuasion Communication and Attitudes in the 21st Century*. Is-6tt ed., Routledge, Taylor & Francis Group, 2017, pp. 385-408.

Potter, Franklin H. "The Date of Cicero's First Oration against Catiline." *The Classical Journal*, vol. 21, nru 3, 1925, pp. 164-176.

Sambrooke, Jerilyn. "Secularism, Religion and the 20th/21st Century Novel." *Literature Compass*, vol. 15, nru 1, 2017.

Stucki, Iris, u Fritz Sage. "Aristotelian Framing: Logos, Ethos, Pathos and the Use of Evidence in Policy Frames." *Policy Sciences*, vol. 51, nru 3, 2018, pp. 373-385.

Wróbel, Szymon. "Logos, Ethos, Pathos. Classical Rhetoric Revisited." *Polish Sociological Review*, nru 191, 2015, pp. 401-421.